

Velkommen til Alsstien

Denne vandrerute fører dig 46 km gennem nogle af de smukkeste naturområder på Nordals. Den starter ved Lillebælt og går gennem en af Danmarks længste kystskove, Nørreskoven, hvor bøgetræerne hænger ud over stranden med deres vældige kroner. Men skoven er ikke bare træer. Ruten går ad strandvolde, langs moser, gennem lysninger og den rummer mange kulturminde. Ad smalle stier og snoede småveje gennem det bakkede alsiske landskab får du de smukkeste udsigter, og ved de naturgenoprettede søer, Oldenor og Mjels Sø, kommer du tæt på fuglelivet. Her er store flokke af grågæs, skarven sidder og tørrer sine vinger i de spøgelsesagtigt udgåede træer og lappedykkerens rede flyder rundt på vandoverfladen. Denne del af ruten slutter ved Hardeshøj, hvor den lille færge, Bitten, indbyder til en idyllisk sejls over Als Fjord til Jylland.

Langs kysten

Straks efter starten, fra P-pladsen vest for færgelejet lidt oppe ad bakken, går ruten ind i skoven. Hurtigt viser den første lysning sig, hvor stien går gennem campingpladsen. Med det samme viser Nørreskoven sig fra sin smukkeste side. Stien går på en lav kystkint, hvor de gamle bøgetræer rejser sig og vælder deres store kroner ud over stranden. Havets erosion under vinterstormene ses tydeligt på klinten, og en af konsekvenserne er illustreret ved de mange store bøgestammer, der er skyllet ned på stranden.

Naturskov

Nørreskoven dækker 700 ha og strækker sig over næsten 9 km langs Lillebælt. Det gør den til en af Danmarks længste kystskove. En del af skoven (45 ha) er naturskov, hvilket betyder, at naturen får lov at passe sig selv. Væltede stammer får derfor lov at blive liggende, hvor de faldt, til glæde for insekter og fugle. Det er også til gavn for mennesker, der går tur i skoven, for på denne måde bliver naturindholdet i skoven mere varieret og interessant. Også resten af skoven bliver drevet med naturen som medspiller.

Rastepladser

Langs kyststien er der en del spændende lysninger, hvor vegetationen er helt lav og speciel. Det sker, fordi lysningerne er meget eksponeret for vinden fra havet, som blæser døde blade og næringsstoffer væk og det er derfor kun de mest hårdføre planter der kan gro her. Sådanne lysninger er perfekte rastepladser, og flere af stederne er der derfor opsat borde og bænke, hvor man kan tage sig en rast og nyde udsigten over Lillebælt. Der er også bål- og grillpladser, hvor det er tilladt at tænde bål, hvis der ligger brænde, og hvor man kan tilberede sin mad. Der er opført shelters, hvor det er tilladt at overnatte en enkelt nat eller to. Flere shelters er planlagt og vil blive opført i den nærmeste fremtid.

Skalleslugerkasserne

I bøgetræerne langs kysten er der med jævne mellemrum hænt nogle store fuglekasser op. De er til den store skallesluger. Den yngler naturligt i hule træer, som der ikke er særligt mange af i danske skove. Kasserne er et forsøg på at få arten til at ruge på Sønderjyllands østkyst. Her kan skalleslugeren yngle i sikkerhed for de fleste rovdyr, men ungerne skal ned til kysten for at søge føde. Så helt nyklækkede må de kaste sig ud over kanten og ned på jorden, hvor de følger moderen ned til vandet. Natuglen kan dog også lide kassen, og den låner ofte en til at ruge sine unger ud.

Emil Nolde

Den kendte maler Emil Nolde boede i nogle år i Nørreskoven fra 1903 og frem. Han havde et lille atelier ved kysten og det siges, at hans billeder i disse år blev mere lyse og intensive i farverne. Når man ser Nørreskoven i efterårsfarver sammen med det dyblå hav er man ikke i tvivl om, hvor han fik sin inspiration fra. I dag kan Noldes billeder ses på Nolde-museet i Seebüll lige syd for grænsen.

Fjordmosen

Umiddelbart efter Troldhøj kommer man til skovens største lysning, Fjordmosen. Læg mærke til det bratte skift fra den trygge bøge-højskov til den åbne, barske mose. Det giver variationer i naturen, der er med til at gøre den interessant og spændende, og som giver mulighed for et varieret dyre- og planteliv. Langs mosen går stien på en naturlig strandvold, der er dannet ved, at en storm har aflejret store mængder af rullesten langs kysten. Stormene flytter hvert år stenene længere ind på kysten. Flere steder ses toppen af gamle hegnsplæe rage op midt på strandvolden. De viser hvor voldens afgrænsning ind mod marken gik for ganske få år siden. Inden for strandvolden ligger Fjord-

mosen, hvor der er rig mulighed for at se dyr som rådyr, ræv og grævling samt mange forskellige fugle. Chansen for at se dyr er, som altid, størst hvis man kommer om morgenen.

På volden er der mulighed for at se specielle strandengs- og strandoverdrevsplanter som Engelskgræs, Kornet Stenbræk, Strandkål, Strandmandstro og Skt Hansurt. Her er opstillet borde og bænke og offentligt toilet. En km længere nede ad kysten ses en gammel strandvold, der er ligesom "rykket ind" i landet. Denne strandvold blev delvist skyllet væk i en storm i 1995. Den nuværende strandvold blev dannet i orkanen i 1999.

Nordborg og slottet

Byen er vokset op som handelsplads omkring slottet. Et sagn fortæller, at "Alsberg" blev anlagt omkring år 1150 af Svend Grethe. Da lå slottet i det inderste af en fjord, som nu er lukket til og er blevet til Nordborg Sø. Siden har slottet tilhørt sønderjyske hertuger, men har været erobret af Valdemar Atterdag og Erik af Pommern. I 1490 kom slottet under den danske trone og blev senere givet til Hertug Hans den Yngre som bla. også fik Sønderborg og Sundeved.

Slottet har gennem tiderne fungeret som fængsel og har huset så prominente fanger som biskop Valdemar og Erik Klipping. Slottet, der selvfølgelig har sit eget hus-spøgelse "den grå dame", huser nu en efterskole. Der er offentlig adgang fra solopgang til solnedgang.

Oldenorstien

Oldenor er en sø, der har været drænet og opdyrket. I 1993 blev den igen sat under vand, og nu er det et sandt fugleparadis. Fra udsigtspunktet til højre for P-pladsen kan du se grågæs, skarv, fiskehejre, taffelænder og troldænder. Om vinteren er der spændende arter som stor skallesluger, hvinand, sangsvane og kæmpe flokke af pibeænder.

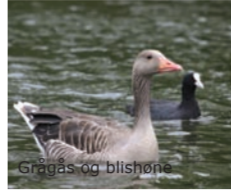

Mjels

For foden af bakken ligger Mjels med den stemningsfulde bådehavn. Til venstre ligger Mjels Sø, der ligesom Oldenor har været tørlagt, men er sat under vand igen i 2006. Det interessante og meget maleriske pumpehus med kanal- og sluse-system ligger her endnu. Her kan du nyde din kaffe ved de opstillede borde og bænke. Mjelsgård med de røde mursten har et meget gammelt fundament, som kan dateres helt tilbage til middelalderen. Syd for vigen ligger Røde Næb med eventyragtige stynede piletræer langs vejen.

Stegs Gab

Den meget smukke indsnævring på Stegs Vig udtales "Stegs Gaf" på alsisk. Stedet er utroligt naturskønt og det perfekte sted for en afslappende pause med havudsigt. Om sommeren sejler bådene helt tæt forbi, når de skal ind til bådehavnene i Dyvig eller Mjels Vig.

Æ Govl

Stien op over bakken og langs Mjels Vig hedder "Æ Govl". Fra toppen er der flot udsigt over Als Fjord og helt ind i Aabenraa Fjord. Den høje skorsten i baggrunden er Enstedværkets. Langs skrænten ned til Mjels Vig er der et smukt gammelt krat, hvorfra gransanger og gulbug konstant synger i hele yngletiden. Mange af stammerne er overgroet af Vedben, som giver krattet et gammelt og næsten regnskovsagtigt udtryk. Mellem stammerne skimtes Mjelsvig med den idylliske bådehavn.

Alsstien

Alsstien finder du på Als og den fører dig gennem nogle af de smukkeste naturområder på øen. Stien starter i Fynshav og følger østkysten op over Nordborg og videre ind over øen til Hardeshøj på øens vestkyst, hvorfra der er færgeforbindelse til Jylland.

I 2008 er der planlagt en forlængelse af Alsstien mod syd, så der bliver ubrudt forbindelse til Kegnæs på Sydals. Når stien er fuldt udbygget er den ca. 60 km lang.

Langs Alsstien er der anlagt primitive teltpladser og shelters til overnatning. Antallet af pladser vil løbende blive udvidet. Hvis du planlægger en ferdedages tur kan du eventuelt forhøre dig på Turistkontoret om nye overnatningspladser.

Andre vandre- og cykelruter

- Mjels Sø
- Nordkysten på Als
- Sø- og Fjordlandskabet
- Havnbjerggruten

oplevels Nordals VANDRERUTE ALS-STIEN

På tur i naturen

Den afmærkede vandrerute og opholdsarealer er åbne for færsel til fods og til ophold på eget ansvar. Hvis du har en robust cykel er det muligt, at cykle det meste af ruten, men husk altid at tage hensyn til de gående på stien.

Da en stor del af stien går over privat ejendom bør du optræde som gæst og vise hensyn. Hunde skal derfor holdes i snor på stien og affald skal lægges i de opstillede affaldsposer.

Efterlad kun fodspor.

God tur!

Information

Pjecen er udgivet af Nordborg Kommune med økonomisk støtte fra Friluftsrådets Tips- og Lottomidler samt fra EU's art. 33-ordning. Du kan se denne og andre pjecer på www.nordborg.dk eller www.visitsoenderborg.dk.

Hvis du ønsker yderligere information om området kan du henvende dig til:

Nordborg Turistbureau
Storegade 41
6430 Nordborg
Tlf. 7445 0592
www.visitsoenderborg.dk

Alsstien

Stimarkering
 Alsstien er tydeligt afmærket med skilte, så det er let at følge stien på hele strækningen. Hvis du ønsker at gå en rundtur på Nordals, er der også vist alternative ruteforslag på kortet. Disse alternative ruteforslag er ikke afmærkede, men følger grusveje og strandbredden på strækningen, hvor det er let at gå.

Der er også vist 2 andre afmærkede ruter, som kan kombineres med en rundtur eller som en dagstur.

Overnatningspladser
 Ved teltpladser og shelters er der ikke adgang til drikkevand eller toilet. Du skal derfor huske at medbringe drikkevand og en foldespade til "spadeturen". Hvis du vælger at overnatte udenfor de anviste teltpladser, så husk at få ejerens tilladelse inden du sætter teltet op.

Campingpladser

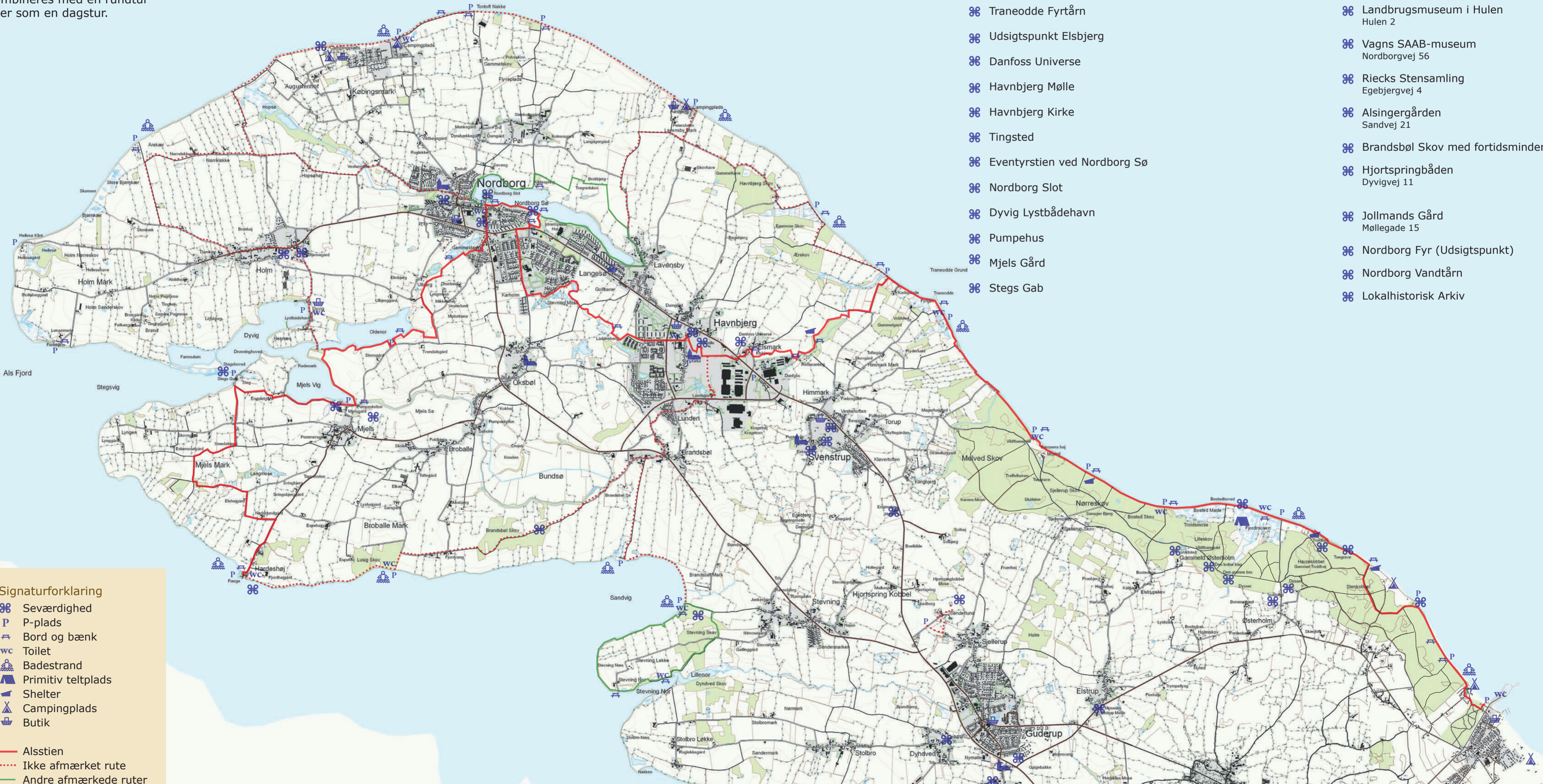
Lillebælt Camping Lillebæltvej 4, Fynshav 6440 Augustenborg Tlf. +45 7447 4840	Lavensby Strand Camping Arnbjergvej 49, Lavensby 6430 Nordborg Tlf. +45 7445 1914
Naldmose Camping Naldmose 12, Fynshav 6440 Augustenborg Tlf. +45 74474249	Købingsmark Strandcamping Købingsmarkvej 53 6430 Nordborg Tlf. +45 7445 1870
Taksensand Strand Camping	Augustenhof Campingplads Augustenhofvej 30 6430 Nordborg Tlf. +45 7445 0304

Seværdigheder langs ruten

- ☞ Taksensand Fyrtårn
- ☞ Tuegrave
- ☞ Troldhøj
- ☞ Strandvold
- ☞ Langdysser
- ☞ Østerholm Slotsruin
- ☞ Den grønne bro
- ☞ Den lodne bøg
- ☞ Helved Voldsted
- ☞ Traneodde Fyrtårn
- ☞ Udsigtspunkt Elsbjerg
- ☞ Danfoss Universe
- ☞ Havnbjerg Mølle
- ☞ Havnbjerg Kirke
- ☞ Tingsted
- ☞ Eventyrstien ved Nordborg Sø
- ☞ Nordborg Slot
- ☞ Dyvig Lystbådehavn
- ☞ Pumpehus
- ☞ Mjels Gård
- ☞ Stegs Gab

Andre seværdigheder i området

- ☞ Elstrup Mølle
Elstrup
- ☞ Nordeuropas højeste solur
- ☞ Egen Kirke
- ☞ Fredede kirkestalde
- ☞ Egns- og landbrugsmuseum
Sebbelundvej 26
- ☞ Kjærbøllings fødehjem
Grundlæggeren af København Zoo
- ☞ Stævningssskov
- ☞ Hjortspring Mose
- ☞ Landbrugsmuseum i Hulen
Hulen 2
- ☞ Vagns SAAB-museum
Nordborgvej 56
- ☞ Riecks Stensamling
Egebjergvej 4
- ☞ Alsingergården
Sandvej 21
- ☞ Brandsbøl Skov med fortidsminder
- ☞ Hjortspringbåden
Dyvigvej 11
- ☞ Jøllmands Gård
Møllegade 15
- ☞ Nordborg Fyr (Udsigtspunkt)
- ☞ Nordborg Vandtårn
- ☞ Lokalhistorisk Arkiv

Signaturforklaring

- ☞ Seværdighed
- P P-plads
- ☞ Bord og bæk
- WC Toilet
- ☞ Badestrand
- ☞ Primitiv teltplads
- ☞ Shelter
- ☞ Campingplads
- ☞ Butik

— Alsstien
 Ikke afmærket rute
 — Andre afmærkede ruter

Målforhold 1: 40.000

0 1 km 2 km